

Orzeczenie w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania karnego względem gromadzenia danych w Krajowym Rejestrze Karnym

Decision on the conditional discontinuance of criminal proceedings regarding the collection of data in the National Criminal Register

Abstract

The aim of the article is to present the basic assumptions of the conditional institution of discontinuing criminal proceedings in the context of obtaining a certificate of listing in the National Criminal Register.

Keywords

conditional discontinuance of criminal proceedings, rehabilitation measure, National Criminal Record

Instytucja warunkowego umorzenia postępowania karnego, m.in. z uwagi na względy humanitarne¹ i utylitarne², pozwala na odstąpienie od przeprowadzenia rozprawy i wymierzenia kary sprawcom drobnych przestępstw. Obecny reżim orzekania i wykonywania warunkowego umorzenia postępowania karnego ustawodawca pozostawia do decyzji sądu, który może umorzyć postępowanie karne tylko wtedy, gdy wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą

¹ M. Leonieni, W. Michalski, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Warszawa 1972, s. 251-254: „Warunkowe umorzenie postępowania – to w naszym ustawodawstwie wysoce humanitarny i ważki środek polityki kryminalnej; pozwala on na osiągnięcie społecznej poprawy przypadkowego przestępcy bez odrywania go od środowiska społecznego i dotychczasowego trybu życia; orzekanie warunkowego umorzenia ma zapobiegać ponadto ujemnym wpływom krótkotermiowego pozbawienia wolności, a także zbędnemu stosowaniu innych kar”.

² A. Zoll, *Materiałnoprawna problematyka warunkowego umorzenia postępowania karnego*, Warszawa-Kraków 1973, s. 10-26, 111.

wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa³.

Oceniając zasadność zastosowania przedmiotowego środka probacyjnego, wątpliwości wywołuje kwestia funktorów, które wpływają na ocenę stopnia nasilenia istniejących przesłanek. Najistotniejszą przesłanką warunkowego umorzenia postępowania jest to, aby wina sprawcy i społeczna szkodliwość popełnionego czynu nie były znaczne⁴. Katalog wyznaczników społecznej szkodliwości został enumeratywnie określony w treści przepisu art. 115 § 2 k.k. i nie powinien być interpretowany w sposób rozszerzający⁵. Regulując granice zastosowania wobec sprawców przestępstw zagrożonych karą nie przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, instytucja będąc reakcją na czyn przestępczy, realizuje postępowe założenia prowadzenia elastycznej polityki karnej oraz szerokiego stosowania środków oddziaływania wychowawczego⁶.

Warunkowe umorzenie postępowania karnego powinno służyć pogłębianiu indywidualizacji odpowiedzialności karnej, umożliwiając znaczne ograniczenie stosowania krótkoterminowych kar pozbawienia wolności, zastępując je środkami oddziaływania wychowawczego. Kierunek przedmiotowego środka resocjalizacji, związany z elementem warunkowości⁷, polega bowiem na obowiązku kontroli ze strony organów stosujących tę instytucję nad zachowaniem się sprawcy w okresie próby. Chodzi zwłaszcza o możliwość sądu, w okresie próby, oddania sprawcy pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym (art. 67 § 2 k.k.).

Ustawodawca ograniczył dopuszczalność stosowania warunkowego umorzenia postępowania na okres próby od roku do 3 lat, od uprawomocnienia się orzeczenia. Ponadto, umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę; sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6b, 7a lub 7b k.k., tj. informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, przeproszenia

³ Art. 66 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, t.j. z dnia 21 sierpnia 2018 r.), dalej k.k.

⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2011 r., II SA/Wa 796/11, LEX nr 966506.

⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2002 r., WA 50/2002, OSNKW 2003/1-2 poz. 9.

⁶ Obwieszczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 1971 r. o wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie wykładni i stosowania ustaw karnych dotyczących warunkowego umorzenia postępowania.

⁷ B. Kunicka-Michalska, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w latach 1970-1977*, Wrocław 1982, s. 269-292.

pokrzywdzonego, wykonywania ciążącego na nim obowiązku łżenia na utrzymanie innej osoby, powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających, poddania się terapii uzależnień, poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji, uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób, opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3 k.k., do lat 2.

Sąd Najwyższy⁸ uznał warunkowe umorzenie postępowania za odstąpienie od skazania i karania sprawcy, które nie jest ani formą, ani odmianą warunkowego skazania⁹. Można uznać, że wynikające z omawianej instytucji dobrodziejstwa sięgają znacznie dalej, bowiem pociągają za sobą definitywną rezygnację ze skazywania i karania sprawcy na rzecz możliwości orzeczenia przez sąd dolegliwych środków oddziaływania wychowawczego, mających zapewnić poprawę sprawcy i dodatni wpływ na przestrzeganie przez niego prawa. Należy zaznaczyć, że warunkowe umorzenie postępowania jest immanentnie związane ze stwierdzeniem winy. Oczywiście jest, że dokonanie oceny, czy wina jest znaczna, czy też nie jest znaczna, wymaga pierwotnego uznania, że sprawca czynu zabronionego w ogóle ponosi winę¹⁰. Podkreślenia wymaga fakt, że wina sprawcy, aczkolwiek stanowi element orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, w tym przypadku jest specjalnie kwalifikowana, tzn. ma być łącznie ze społeczną szkodliwością czynu nieznaczna. Ponadto ze względu na określone przesłanki ma zachodzić uzasadnione przypuszczenie, że sprawca będzie przestrzegał porządku prawnego.

Czy biorąc pod uwagę dokonane ustalenia, można uznać za cel instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego danie szansy sprawcy przestępstwa na niekaralność? Uprawnomocnienie się warunkowego umorzenia postępowania karnego kończy postępowanie w danej sprawie, jednak nie ma charakteru definitywnie rozstrzygającego o konsekwencjach prawnokarnych czynu, przypisanego sprawcy przestępstwa. Jeżeli sprawca dał swym zachowaniem podstawę do podjęcia postępowania karnego i w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które został prawomocnie skazany, zgodnie z art. 68 k.k. sąd podejmuje postępowanie karne. Sąd może też podjąć postępowanie karne, jeśli sprawca popełnił inne przestępstwo niż wyżej wymienione, uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody. Podjęcie

⁸ Uchwała Sądu Najwyższego połączone izby – Izby Karna oraz Wojskowa z dnia 29 stycznia 1971 r., VI KZP 26/69.

⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2004 r., V KK 373/03.

¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2002 r., III KKN 303/00.

postępowania karnego następuje, jeżeli wyżej wymienione okoliczności zaistnieją po udzieleniu sprawcy pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego. To postępowanie jest wówczas prowadzone na zasadach ogólnych procesu karnego, w szczególności z poszanowaniem domniemania niewinności¹¹ oskarżonego (art. 5 k.p.k.¹²), a więc tak jakby poprzednio nie nastąpiło prawomocne orzeczenie stwierdzające winę. Jeżeli wyznaczony w orzeczeniu warunkowo umarzającym postępowanie okres próby przebiegnie pomyślnie, to stosownie do art. 68 § 4 k.k. warunkowe umorzenie, po upływie 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, uzyskuje znaczenie umorzenia definitywnego, a sprawca uchodzi za nieukaranego¹³.

W myśl regulacji art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym¹⁴ ustawodawca nie traktuje warunkowego umorzenia postępowania jako skazania, natomiast określa odrębną kategorię informacji, stanowiąc o gromadzeniu danych o osobach prawomocnie skazanych za przestępstwa lub przestępstwa skarbowe. Cóż z tego, skoro prawo do uzyskania informacji o osobach, których dane osobowe zgromadzone zostały w Rejestrze, przysługuje m.in. pracodawcom, w zakresie niezbędnym dla zatrudnienia pracownika, co do którego z przepisów ustawy wynika wymóg niekaralności, korzystania z pełni praw publicznych, a także ustalenia uprawnienia do zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej oraz osobom prawnym, jednostkom organizacyjnym niebędącym osobami

¹¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2018 r., II AKa 402/17, LEX nr 2581120. Przepisy art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. mają charakter rozłączny. W tym zakresie, orzecznictwo prezentuje jednolity pogląd, że dopiero w sytuacji, gdy Sąd przeprowadzi postępowanie w sposób pełny, kompletny i podda zebrane dowody ocenie spełniającej rygor art. 7 k.p.k., może dojść do zastosowania zasady z art. 5 § 2 k.p.k. Rezultatem tak przeprowadzonego postępowania dowodowego musi być dokładne, wyczerpujące oraz wszechstronne, rzetelne i przekonujące rozważenie wszystkich okoliczności sprawy, które mają wpływ na uznanie ich za wiarygodne i wystarczające dla przypisania oskarżonemu winy. Lektura uzasadnień orzeczeń sądowych w tej kwestii prowadzi do wniosku, że sąd nie ma obowiązku przyjęcia wersji najbardziej korzystnej dla oskarżonego. W przepisie art. 5 k.p.k. chodzi tylko o określonego rodzaju wątpliwości, czyli te „niedające się usunąć”. Sąd ma zaś obowiązek ustalenia takiej wersji zdarzenia, która ma najpełniejsze oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie, uznanym za wiarygodny. Sąd Najwyższy postanowił, że jeżeli z materiału dowodowego wynikają różne wersje zdarzeń, to nie jest to tożsame z istnieniem wątpliwości w rozumieniu art. 5 § 2 k.p.k., ponieważ w takim przypadku w grę wchodzi zasada swobodnej oceny dowodów określona w art. 7 k.p.k. Natomiast zastosowanie zasady *in dubio pro reo*, nastąpi tylko w sytuacji, gdy nie jest możliwe ustalenie w sposób pewny okoliczności faktycznych, a okoliczności korzystne dla oskarżonego konkurują z okolicznościami dla niego niekorzystnymi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2017 r., II KK 18/17, LEX nr 2311295). Równocześnie przepis art. 5 § 2 k.p.k. jest adresowany do organu procesowego i dotyczy wątpliwości, jakie może powziąć sąd orzekający, a nie strona.

¹² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, t.j. z dnia 17 października 2018 r.).

¹³ Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 1970 r., III KR 25/70, OSNKW 1970/10/121, nie można się powoływać na poprzednią karalność oskarżonego, skoro uległa ona zatarciu z mocy samego prawa.

¹⁴ Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1218, t.j. z dnia 25 czerwca 2018 r.), dalej: k.r.k.

prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną – w przypadkach, w których z przepisów ustawy wynika wymóg niekaralności członków ich organów, współników lub prokurentów, w odniesieniu do członków lub kandydatów na członków tych organów, współników lub prokurentów¹⁵.

Nie ulega wątpliwości, że otrzymanie informacji o warunkowym umorzeniu postępowania karnego prowadzi do negatywnej oceny osoby, której informacja ta dotyczy. Jednocześnie odchodząc od karania sprawcy, ogranicza się mu możliwość prawną działania gospodarczego.

Na podstawie art. 21a pkt 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁶ sąd rejestrowy otrzymuje z biura informacyjnego Krajowego Rejestru Karnego, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego a więc z urzędu, w odniesieniu do osób, do których ma zastosowanie art. 18 § 2 k.s.h.¹⁷ – informacje o skazaniach za przestępstwa w nim określone. O ile przepisy prawa karnego dają sprawcy szansę poprawy, o tyle regulacje m.in. ustawy Kodeks spółek handlowych – nie do końca.

Wymogi ogólne co do członków organów i likwidatorów spółki wskazują w art. 18 § 2 k.s.h. iż nie może być członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, likwidatorem albo prokurentem osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone w przepisach rozdziału XXXIII–XXXVII k.k. oraz w przepisach Kodeksu spółek handlowych (art. 585, art. 587, art. 590 i art. 591). Przestępstwa określone w ustawie Kodeks karny przeciwko ochronie informacji (Rozdział XXXIII) to m.in. ujawnienie lub wykorzystanie informacji niejawnych, ujawnienie informacji w związku z wykonywaną funkcją, bezprawne uzyskanie informacji, utrudnianie zapoznania się z informacją, niszczenie danych informatycznych, uszkodzenie danych informatycznych, zakłócenie systemu komputerowego, wytwarzanie programów komputerowych); przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów (Rozdział XXXIV) to m.in. fałszerstwo materialne, intelektualne, wyłudzenie podstępem poświadczenia nieprawdy, używanie dokumentów poświadczających nieprawdę – zawierających fałszerstwo intelektualne, zbycie dokumentu tożsamości, posługiwanie się cudzym dokumentem – wywóz za granicę, niwelowanie dokumentu, usuwanie znaków granicznych, fałszerstwo faktur z kwotą należności przekraczającą 10 mln zł); przestępstwa przeciwko mieniu (Rozdział XXXV), tj. kradzież, kradzież z włamaniem, rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze, przywłaszczenie, uruchomienie impulsów telefonicznych, oszustwo, oszustwo komputerowe, zniszczenie mienia ruchomego, zabór pojazdu w celu

¹⁵ Art. 6 k.r.k.

¹⁶ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 986, t.j. z dnia 23 maja 2018 r.).

¹⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1577, t.j. z dnia 24 sierpnia 2017 r.), dalej k.s.h.

krótkotrwałego użycia, kradzież drzewa z lasu, paserstwo umyślne, nieumyślne, paserstwo programu komputerowego; przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu (Rozdział XXXVI), tj. wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym, łapownictwo na stanowisku kierowniczym, wyłudzenie kredytu, odszkodowania, pranie pieniędzy, udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia wierzyciela, pokrzywdzenie wierzyciela, zaspokojenie wybranych wierzycieli – łapownictwo w postępowaniu egzekucyjnym, niwelowanie dokumentacji działalności gospodarczej, wyzysk kontrahenta, zakłócenie przetargu publicznego, fałszowanie znaków identyfikacyjnych oraz przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi (Rozdział XXXVII), tj. fałszowanie pieniędzy i innych środków płatniczych albo dokumentów równoznacznych, oszustwo kapitałowe, puszczenie w obieg fałszywych pieniędzy i innych środków płatniczych, dokumentów płatniczych albo dokumentów równoważnych, fałszowanie urzędowego znaku wartościowego, fałszowanie znaku urzędowego, fałszowanie zalegalizowanego narzędzia pomiarowego lub probierczego. Przestępstwa określone w ustawie Kodeks spółek handlowych polegające na ogłoszeniu nieprawdziwych danych (art. 587); umożliwieniu bezprawnego głosowania (art. 590) oraz bezprawnym posługiwaniu się dokumentem (art. 591). Przedmiotowa regulacja w dalszym ciągu określa również przestępstwo, o którym mowa w art. 585 ustawy Kodeks spółek handlowych, a który utracił moc z dniem 13 lipca 2011 r., ponieważ został uchylony ustawą z dnia 09 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁸, co ewidentnie stanowi o przeoczeniu ustawodawcy.

Należy zwrócić uwagę na katalog osób objętych kryterium pełnienia funkcji w organach spółek kapitałowych, który został rozszerzony o prokurenta. W tym przypadku przesłanki legitymacji biernej określone zostały przez art. 109² § 2 k.c., na podstawie którego prokurentem może być wyłącznie osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Prokura bowiem jest szczególnym i najszerszym ze znanych rodzajów pełnomocnictw, jej zakres wynika z ustawy i jest najbliższy przedstawicielstwu ustawowemu. W związku z art. 109¹ k.c.¹⁹ (zmienionym przez art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 06 marca 2018 r.)²⁰ zmieniającej m.in. ustawę z dnia 30 kwietnia 2018 r., prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającemu obowiązкови wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Obejmuje ona umocowanie do czynności

¹⁸ Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r., o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111330767>, Dz. U. z 2011 r. Nr 133, poz. 767, t.j. z dnia 9 czerwca 2011 r.).

¹⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r., poz. 1025, t.j. z dnia 29 maja 2018 r.).

²⁰ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 650, t.j. z dnia 30 marca 2018 r.).

sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Jest to szczególny rodzaj pełnomocnictwa, w związku z którym prokurent działa w imieniu i ze skutkami dla reprezentowanego przedsiębiorcy, wywołując swoim zachowaniem skutki bezpośrednio w sferze reprezentowanego²¹. Ustanowienie prokury jest decyzją wewnętrzną przedsiębiorcy w zakresie stosunków zewnętrznych (akt reprezentacji) oraz prowadzonej działalności, nie wywołuje przy tym skutków wobec osób trzecich²². Umocowany do wszystkich czynności sądowych i pozasądowych prokurent składa własne oświadczenie woli, w imieniu reprezentowanego podmiotu z wyłączeniem czynności określonych w art. 109³ k.c., tj. zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania oraz do zbywania i obciążania nieruchomości, dla których jest wymagane pełnomocnictwo do poszczególnych czynności. Prokura powinna być ujawniona przez przedsiębiorcę w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej²³ albo rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (art. 109¹ § 1 k.c. w zw. z art. 109⁸ § 1 k.c.), pomimo iż uchwała o powołaniu i odwołaniu prokurenta ma charakter deklaratoryjny. Przepisy ustawy Kodeks cywilny nie ograniczają liczby prokur. W odniesieniu do ustawy wyróżnia się prokurę oddzielną (samoistną), prokurę łączną, prokurę oddziałową oraz mieszaną reprezentację łączną gdy prokura obejmuje umocowanie wyłącznie do dokonywania czynności wspólnie z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania handlowej spółki osobowej.

W związku z zasadą jawności określoną w art. 8 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz art. 45 ustawy z dnia 06 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, związaną z danymi zawartymi w rejestrach, prokura nie wymaga legitymowania się żadnym dodatkowym dokumentem. Ponadto wpis w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego zostaje poprzedzony uchwałą zarządu, który z kolei może zostać zobowiązany do współdziałania z prokurentem lub może zostać „wyręczony” przy dokonywaniu czynności prawnych. Stosownie do treści art. 109² § 1 k.c. udzielenie prokury następuje pod rygorem nieważności na piśmie. Prokura zastępuje pełnomocnictwo procesowe, bowiem upoważnia do czynności sądowych i pozasądowych, co oznacza, że

²¹ M. Fras, M. Habdas, *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I. Część ogólna (art. 1–125), Warszawa 2018, s. 886-913.

²² Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r., IV CSK 321/16, LEX nr 2278314, z istoty prokury wynika, że jest to pełnomocnictwo udzielane przez przedsiębiorcę, określane także mianem przedstawicielstwa handlowego, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, nie można jej co do zasady ograniczyć wobec osób trzecich, a czynności prawne wymagające pełnomocnictwa szczególnego są wymienione w ustawie (art. 109(1) i art. 109(3) k.c.).

²³ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r., o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2018 r. poz. 647).

dotyczy nie tylko zwykłych czynności, ale również czynności, które przekraczają zakres zwykłych czynności w spółce. Prokura nie może być przeniesiona, ale może być w każdym czasie odwołana, wygasa wskutek wykreślenia przedsiębiorcy z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, a także w przypadku ogłoszenia upadłości, otwarcia likwidacji oraz przekształcenia przedsiębiorcy. Prokura wygasa również ze śmiercią prokurenta oraz wskutek ustanowienia kuratora na podstawie art. 42 § 1 k.c. Wygaśnięcie prokury nie powoduje utraty przez przedsiębiorcę zdolności do czynności prawnych. Wygaśnięcie prokury, jak również jej udzielenie, powinno być zgłoszone przez przedsiębiorcę do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Instytucja spójnej prokury dostępna dla wszystkich typów przedsiębiorców podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego została rozdzielona przez przepisy karne, które wyłączają zdolność pełnienia tej funkcji (art. 18 § 2 k.s.h.). Powyższe budzi pewne wątpliwości, biorąc pod uwagę popełnianie innych przestępstw, które nie wykluczają pełnienia funkcji prokurenta. Podobnie jak pełnienia funkcji nie wyklucza popełnienie przestępstw za granicą Polski.

Zmiana art. 18 k.s.h. dokonana z dniem 1 października 2018 r. usuwa wątpliwości interpretacyjne co do obowiązywania zakazu bycia organem albo likwidatorem spółki kapitałowej²⁴. W świetle obecnie obowiązującego brzmienia tego przepisu²⁵ zatarcie skazania przed upływem pięciu lat od dnia uprawomocnienia się wyroku skazującego powoduje ustanie zakazu, o którym mowa w art. 18 § 2 k.s.h. Istota zatarcia skazania polega na tym, że z jego chwilą skazanie uważa się za niebyłe, a wpis o skazaniu usuwa się z centralnego rejestru skazanych (art. 106 k.k.). Osoba uprzednio skazana karnie, wobec której nastąpił skutek prawny zatarcia skazania, znajduje się w takiej samej sytuacji prawnej jak osoba niekarana. W związku z czym nie można przyjąć, że zakaz z art. 18 § 2 k.s.h. ma nadal obowiązywać wobec osoby, która w świetle prawa ma status zrównany ze statusem osoby nigdy niekaranej. Z uwagi na fakt, że przestępstwa stypizowane w Kodeksie spółek handlowych, wymienione w art. 18 § 2, stanowią lekkie występki, skutek zatarcia skazania w odniesieniu do tych występków może nastąpić

²⁴ Wątpliwości dotyczyły wpływu zatarcia skazania na trwanie zakazu z art. 18 § 2 k.s.h., wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2014 r., I ACa 268/14, LEX nr 1489161 oraz sposobu obliczania okresu trzech lat „od dnia zakończenia odbywania kary” w przypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania bądź kary grzywny, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 kwietnia 2013 r., V ACa 600/12, LEX nr 1369338.

²⁵ Art. 18 § 2 i 3 k.s.h. został zmieniony przez art. 17 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 398, t.j. z dnia 21 lutego 2018 r.).

w krótszym terminie niż okres obowiązywania zakazu z art. 18 § 3 k.s.h. (art. 107 § 4, 4a i 5 k.k.). W przypadku zastosowania probacji skutek zatarcia skazania następuje z upływem 6 miesięcy od upływu okresu próby, który w przypadku warunkowego umorzenia postępowania wynosi od roku do 3 lat od uprawomocnienia się orzeczenia²⁶. Skazany, nie będąc osobą, wobec której warunkowo umorzono postępowanie, otrzymuje²⁷ możliwość, w terminie trzech miesięcy od uprawomocnienia się wyroku, złożenia wniosku do sądu, który wydał wyrok, o zwolnienie go z zakazu pełnienia funkcji w spółce handlowej lub o skrócenie czasu obowiązywania zakazu, co nie dotyczy przestępstw popełnionych umyślnie. Intencja ustawodawcy wydaje się niezrozumiała.

Pomimo ujemnej oceny zachowania ustawodawca stworzył możliwość korzystnego dla sprawcy zakończenia postępowania, nadając mu charakter wolnościowy. Prowizoryczne przypisanie skazanemu przestępstwa²⁸, w konsekwencji powoduje, iż wpis do KRK nie jest tożsamy z wpisem do rejestru osób prawomocnie skazanych²⁹. Sąd, umarzając warunkowo postępowanie karne, zwalnia sprawcę od wyroku skazującego, który powinien zawierać rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych (art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k.), o czym w przypadku warunkowego umorzenia postępowania nie ma mowy. Uzależniając losy sprawcy od okresu próby, ustawodawca opierając się na ustaleniu winy, reaguje na sprawcę w sposób dolegliwy, pogłębiając indywidualizację odpowiedzialności karnej³⁰. Odstępuje zatem od wymierzenia kary, odnotowując tę okoliczność w Krajowym Rejestrze Karnym.

Ustawodawca określając reguły funkcjonowania rejestru, dopuścił ponadto sytuację, w której w przypadku praktycznie każdej osoby prawomocnie skazanej przez pewien czas zachodzi rozbieżność pomiędzy stanem faktycznym (tzn. posiadaniem przez skazanego statusu osoby uprzednio karanej) a treścią zapisów w rejestrze (brakiem wpisu o skazaniu). Aktualizacja następuje z pewnym przesunięciem czasowym, a ustawodawca nie ustanawia zakazu występowania o zaświadczenia z KRK przez osoby niedawno skazane, a nadto przepis art. 7 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym w obecnym brzmieniu przyznaje każdemu prawo do uzyskania informacji, czy jego dane osobowe

²⁶ Art. 67 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, t.j. z dnia 21 sierpnia 2018 r.).

²⁷ Art. 18 § 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1577, t.j. z dnia 24 sierpnia 2017 r.).

²⁸ Z. Cwiąkowski, *Wybrane zagadnienia warunkowego umorzenia postępowania*, IX Bielańskie Kolokwium Karnistyczne. [w:] Środki związane z poddaniem sprawcy próbie, 16.05.2012 r. Warszawa, <https://www.czpk.pl/wideo/bielanskie-kolokwium-karnistyczne/ix-bielanskie-kolokwium-karnistyczne> [dostęp 10.01.2019].

²⁹ M. Leonieni, W. Michalski, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Warszawa 1972, s. 104-125.

³⁰ B. Kunicka-Michalska, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w latach 1970-1977*, Wrocław 1982, s. 269-292.

znajdują się w zbiorach danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym. Tym samym akceptuje sytuację, w której organy władzy publicznej wystawiają dokumenty nie odpowiadające stanowi faktycznemu³¹, co pozwala na stwierdzenie, że zaświadczenie z KRK nie jest „zaświadczeniem o niekaralności” (albo karalności), lecz tylko (i aż) „zaświadczeniem o figurowaniu w Krajowym Rejestrze Karnym” (albo „niefigurowaniu” – czy to w ogólne, czy też w odniesieniu do konkretnego skazania). Informacja o wyroku umarzającym warunkowo postępowanie zostaje najpierw umieszczona w KRK, a następnie, zgodnie z art. 14 ust. 1a o Krajowym Rejestrze Karnym wraz z pomyślnym upływem terminu z art. 68 k.k. (okresu próby) – usunięta z KRK. Przypuszczenie, że w przypadku istnienia jakiegokolwiek zapisu w KRK pracodawca zatrudni osobę, która w nim figuruje, będzie chybione i uzasadnione brakiem świadomości znaczenia pojęcia warunkowego umorzenia postępowania i skazania.

³¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 lutego 2017 r., II AKa 525/16, LEX nr 2278194.